

6. Морозиво, шоколадка і тістечко стоять сім, вісім і дев'ять гривнів. Шоколадка дорожче, ніж морозиво, а морозиво дорожче, ніж тістечко. Що скільки коштує?

Список використаних джерел

1. Леушина А. М. Формування елементарних математичних уявлень у дітей дошкільного віку / А. М. Леушина. - М.: Просвещение, 1974. - 366 с.
2. Скрябікова Т. А. Використання технологій математичного моделювання в роботі з дітьми старшого дошкільного віку // Науково-методичний електронний журнал «Концепт». - 2014. - Т. 20. - С. 3466-3470. - URL: <http://e-koncept.ru/2014/54957.htm>.
3. Тарабарина Т. И. Учеба и игра: математика / Т. И. Тарабарина, Н.В. Елкина. – Ярославль: «Академия развития». - 1997. – 240 с.
4. Щербакова К.Й. Методика навчання математики в дитячому садку / Щербакова К.Й. – М.: Вид-ий центр «Академія», 1998р. – 256 с.

УДК37.015.31:159.955(477)(043.2)

Фенцик Оксана Миколаївна,

кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри педагогіки дошкільної та початкової освіти,

Ганевич Наталія Іванівна,

магістр спеціальності «Початкова освіта»,
Мукачівський державний університет

РОЗВИТОК КРИТИЧНОГО МИСЛЕННЯ УЧНІВ ЯК ВАЖЛИВЕ ЗАВДАННЯ НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ

Школа сьогодні має відігравати важливу роль у становленні особистості, бути зорієнтованою на формування активних, самостійних і творчих людей, які здатні адаптуватися до динамічних змін у суспільстві. Формування такої особистості вимагає як нового змісту освіти, так і нових підходів до організації освітнього процесу.

У освітніх державних документах (Концепція Нової української школи, Державний стандарт початкової освіти (2018) зазначається, що розвиток критичного мислення є основою формування сучасного школяра як мислячої, творчої, креативної, освіченої особистості. Критичне мислення постає однією з провідних цінностей демократичного суспільства, а відповідно – і системи освіти у такому суспільстві.

Упродовж останніх десятиліть проблема розвитку критичного мислення перебуває в центрі уваги зарубіжних і вітчизняних учених та педагогів.

Різні аспекти критичного мислення відображені в працях відомих психологів і педагогів (Б. Блум, Л. Виготський, Дж. Д'юї, Д. Клустер, А. Кроуфорд, М. Ліпман, Ж. Піаже та ін.), а також особливої актуальності сьогодні набувають (С. Векслер, Т. Воропай, Д. Клустер, Т. Олійник, О. Пометун, Д. Стіл, Ч. Темпл, О. Тягло, Д. Халперн, А. Хуторський та ін.).

Л. Ямщикова детально розглядає наукові погляди науковців ХХ ст. поняття «критичне мислення» і подає його дефініцію: «вміння аналізувати факти, продукувати та організовувати ідеї, захищати думки, робити порівняння, будувати логічні умовиводи, оцінювати аргументи та розв'язувати проблеми» (р.Chance, 1986); «спосіб розмірковування, який потребує адекватної підтримки вірувань та небажання бути переконаним без належного обґрунтування» (С.Тата, 1989); «пристосування аналітичного мислення з метою оцінки прочитаного» (М.Нікеу, 1990); «свідомий та поміркований процес, який використовується, щоб інтерпретувати або оцінювати інформацію та досвід за допомогою набору рефлексивних засобів і можливостей, які враховують переконання та дії» (L.Mertes, 1991); «активний, систематичний процес розуміння та оцінювання аргументів. Аргументом є твердження про властивості певного об'єкту або відношення між двома та більше об'єктами, підтвердження або спростування твердження. Людина, яка мислить критично, визнає, що немає простого правильного шляху для того, щоб зрозуміти та оцінити аргументи, і не всі спроби будуть успішними» (R. Mayer, F.Goodchild, 1990); «інтелектуально організований процес активної та вмілої концептуалізації, застосування, аналізу, синтезу та/або оцінювання інформації, отриманої або згенерованої завдяки спостереженню, досвіду, рефлексії, розмірковуванню або спілкуванню, у ролі провідника до переконань та дій» (M.Scriven, R.Paul, 1992); «доцільні рефлексивні роздуми, сфокусовані на визначенні чому вірити та що робити» (R.Ennis, 1992); «організована розумова діяльність з оцінки аргументів чи тверджень та прийняття рішення, яке може супроводжувати розвиток уподобань і визначення необхідних дій» (W.Huitt, 1998).

Незважаючи на різноманітні трактування науковцями поняття «критичне мислення», в педагогіці та психології означене поняття розглядається як антипод догматичного мислення, як мислення самостійне, логічне, творче. Ознаками критичного мислення більшість вважає цілеспрямованість, самостійність, обґрунтованість, орієнтацію на чіткі критерії, гнучкість і відповідальність.

Таким чином, аналіз різних наукових підходів щодо характеристики поняття критичного мислення дозволив сформулювати його сутність. У контексті нашого дослідження під поняттям «критичне мислення» будемо розуміти особливий тип мислення людини, спрямований на самостійне розв'язання конкретних пізнавальних чи життєвих проблем, що зумовлено її здатністю аналізувати й оцінювати інформацію, спираючись на переконливі аргументи, вміння обирати найефективніші шляхи розв'язання проблем, усвідомлюючи власну відповідальність.

Психолого-педагогічні досліджень свідчить про те, що закономірності розвитку учнів початкових класів дозволяють формувати в них деякі важливі ознаки критичного мислення. Особливими ознаками критичного мислення молодших школярів є: незалежність мислення, відносна самостійність думок; протистояння до навіювання думок, зразків поведінки; критичне пошукова

спрямованість мислення, прагнення до знаходження кращих варіантів вирішення навчальних завдань; вміння висловлювати свою позицію, взаємодіяти з іншими.

У Новій українській школі критичне мислення визначено як наскрізне вміння для всіх ключових компетентностей. Спостереження, аналіз, порівняння, оцінювання, асоціювання, прогнозування, доведення, класифікація, прийняття рішення, обґрунтування своєї позиції тощо – це комплекс тих умінь та навиків, які характеризують критичне мислення людини.

Проаналізувавши Типові освітні програми Нової української школи, дійшли висновку, що насправді в них закладений освітній потенціал, необхідний для розвитку критичного мислення здобувачів початкової освіти. До прикладу, змістові лінії мовно-літературної освіти спрямовані на формування в молодших школярів умінь сприймати, аналізувати, інтерпретувати й оцінювати усну інформацію та використовувати її в різних комунікативних ситуаціях, спілкуватися усно з іншими людьми в діалогічній і монологічній формах заради досягнення певних життєвих цілей; висловлювати своє ставлення до прочитаного; висловлювати свої думки, почуття, ставлення та взаємодіяти з іншими людьми в письмовій формі; формування в учнів умінь аналізувати, інтерпретувати, критично оцінювати інформацію в медіатекстах [3].

Таким чином, можемо стверджувати, що оновлений зміст початкової загальної середньої освіти Нової української школи створює можливості для розвитку критичного мислення молодших школярів. Проте цілком зрозуміло, що успішність і ефективність розвитку критичного мислення здобувачів початкової освіти залежатиме від методів, форм, засобів організації освітнього процесу, від педагогічних технологій, які забезпечують активні форми діяльності учнів, залучають їх до творчого процесу пізнання, дослідження проблем, формування власної думки та самореалізації. Тому вчителів Нової української школи необхідно ознайомлювати учнів зі стратегіями критичного мислення, створювати проблемні ситуації, пропонувати проблемні задачі, ситуації вибору, організовувати комунікативну взаємодію у процесі вирішення проблемних та дослідницьких завдань.

Список використаних джерел

1. Державний стандарт початкової загальної освіти [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://mon.gov.ua/content/B0/derj-standart-pochatk-new.pdf>
2. Концепція реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти "Нова українська школа" на період до 2029 року. URL: https://osvita.ua/legislation/Ser_osv/54258/
3. Типова освітня програма розроблена під керівництвом О.Я. Савченко [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://nus.org.ua/news/opublikuvaly-typovi-osvitni-programy-dlya-1-2-klasiv-nush-dokumenty/>

4. Ямщикова Л. Критичне мислення як вид розумової діяльності [Електронний ресурс]. – Режим доступу : [http:// spc.ks.ua/file_download/42](http://spc.ks.ua/file_download/42).

УДК 316.6(043.2)

Черепаня Наталія Іванівна,
кандидат педагогічних наук, доцент,
завідувач кафедри теорії та методики дошкільної освіти,
Ковач Андріяна Володимирівна,
бакалавр спеціальності «Дошкільна освіта»,
Мукачівський державний університет

СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ ДІТЕЙ З НЕБЛАГОПОЛУЧНИХ СІМЕЙ

У сучасних кризових умовах саме сім'я отримала найбільше ударів. Безробіття, підвищення цін на продукти харчування і комунальні послуги вдарили, в першу чергу, по родині, викликали безталання дітей і підлітків, бездомність, алкоголізм, наркоманію.

Руйнівні наслідки реформ позначилися і на моральному кліматі в суспільстві, що, поряд з екологічними факторами, активізувало процес розпаду сім'ї. Кожна третя дитина сьогодні виховується в неповноцінній сім'ї, зростає число дітей, народжених поза шлюбом, батьки ухиляються від виховання дітей.

Сучасна сім'я відрізняється своєю нестабільністю, розвиваються процеси кризових явищ в сім'ї, збільшується число конфліктних сімей, де негаразди батьків між собою відображаються на вихованні дітей.

Що таке неблагополучна сім'я? Односкладово відповісти неможливо. Адже все в світі відносно - і благополуччя, і неблагополуччя. Неблагополучні сім'ї, тобто такі, в яких є джерело негативного впливу на дітей, де батьки або не приділяють достатньої уваги вихованню дитини, або надають руйнівний вплив на його незміцнілу особистість. До цієї категорії належать сім'ї п'яниць, нероб та інших антисоціальних елементів. Діти з цих сімей відрізняються занедбаністю, недоглянутістю, невмінням контактувати з однолітками і дорослими [1].

Соціальне сирітство - соціальне явище, обумовлене наявністю в суспільстві дітей, батьки яких померли, дітей, які залишилися без піклування батьків внаслідок позбавлення батьківських прав, визнання батьків недієздатними, безвісно відсутніх батьків і т. д. Це і діти, батьки яких юридично не позбавлені батьківських прав, але фактично не піклуються про своїх дітей.

Що є причиною соціального сирітства?

- зростання числа батьків, позбавлених батьківських прав;
- вирості діти йдуть по стопах своїх батьків і, як і вони, позбавляються батьківських прав;
- зубожіння населення: коли мати і батько відмовилися від третьої

МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

89600, м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26

тел./факс +380-3131-21109

Веб-сайт університету: www.msu.edu.ua

E-mail: info@msu.edu.ua, pr@mail.msu.edu.ua

Веб-сайт Інституційного репозитарію Наукової бібліотеки МДУ: <http://dspace.msu.edu.ua:8080>

Веб-сайт Наукової бібліотеки МДУ: <http://msu.edu.ua/library/>